

12. Isto kao br. 11, nego u predku poprse desno kao kod Cohena, ali u zadku božica stoji.

Bronz. Tri komada, od kojih jedan darovao g. savjetnik Jos. Alačević onda sudac u Kninu.

13. **DIVO . CLAVDIO.** — Glava Klaudijeva zračna desno.

PAX . AVGVSTI. -- Boginja mira, stojeći lievo, drži maslinovu kitu i žezlo popriečno. U polju **A.**

Sr. Cohen V. 99 br. 148. Bronz.

(Nastavak sledi.)

D o p i s i.

1.

Varaždin 7. srpnja 1882. — Veleučeni gospodine! Desih se slučajno 9. lipnja t. g. na kratko vrijeme u Čakovcu, pak prošetav malko gradom, nanese me sгода u stari grad, posjed grofa Festetića.

Tudjer u dvorištu spazih u zid uzidan rimski kamen, od zemlje jedan metar po visoko, tako da čovjek lahko š njega čita, i ja namah snimio ga olovkom; te sam tako slobodan priposlati Van, veleučeni gospodine, taj snimak. Kamen pako jest do dva metra dug i do jedan metar širok.¹

P · A N T O N I V S
C L A · T A V O R I S
L · F · A N N · X X V
C L A V D I A · T · F
D A G V M E N A
A N N · X X X X V
F A V E N T I N A · E R E S
F A C I · C V R A

¹ Ovaj nadpis izdao je Mommsen po Draškoviću i drugih u Cor. Inscr. Lat. III. p. 522 n. 4116, te opisuje i slike, koje stoje iznad nadpisa. Razlike u čitanju jesu: u drugom redku Mom. ima FAVORIS m. TAVORIS. Ako je uprav *Tavoris* a ne *Favoris*, što je moguće, bilo bi to ime ne rimsko nego tuzemno, kao što je *Batonis*, *Platoris* itd. u nadpisih dalmatinskih (Mom. I. c. p. 362), te kako je i *Dagumena* u ovom istom nadpisu. U trećem redku Mom. ima NN m. ANN. Po našem štov. dopisniku kamen svršuje doli polukrugom, u kom bio bi urezan „čovjek na konju bez oružja i bez oklopa ili kacige“. Ured.

Izvolite dakle taj moj maleni prinesak blagohotno primiti, te će me veoma radovati, ako sam time ma i najmanju iskricu k poznavanju starožitnosti naših pridonio.

U tom istom gradu visi u kapiji na lancu jedna debela goljenica od ajdova (goljata), koj da je tim istim lancem u tom gradu sapet bio i tudjer poginuo. Uz to visi pokraj te goljenice jedna repina od ribe? ili svakako od koje morske životinje.

Ja sam o tom kazivao momu po izbor pobratimu gimn. prof. Adolfu Jurincu, te mi je obrekao, da će si to prvom sgodom pogledati, da vidi i sazna šta je; pak će tada kao dobar prirodopisac već koju o tom objelodaniti.

Želeć Vam svako dobro od srdea, ostajem s Bogom

Vaš veleštujući Plohl-Herdvigov, bivši gimn.
učitelj a sad gr. podbilježnik u Varaždinu.

2.

Mostar 29. prosinca 1881. — Dragi rodjače! . . . Dokaza mi župnik iz Dubrava D. Stiepan Putica, da se nahodi jedan stećak ogromne veličine vas izpisan starom bosanicom negdje u Ulogu prema Taslidži. Seljaci mislili, da je pod njim azna, ter su ga prevalili, ipak nisu pisma pokvarili. Želio bih, da mu se javite, nebi li na proleće izvadio to pismo.

Primate izkreni pozdrav uz izraz najdubljeg štovanja

Vašeg Fra Martina Ljubića.

Pisali smo, ali odgovora nedobili. Ured.

Razne viesti.

Novo otkriće predmeta iz kamenite dobe na otoku Hvaru u Dalmaciji. (Sr. Viestnik 1881. br. 1, str. 1.) — Gosp. I. A. Botteri odvjetnik i načelnik gradski u Starom gradu na Hvaru, gorljiv sakupitelj i cienitelj starina, piše 26. ožujka t. g. uredničtvu splietskoga *Bullettino di Archeologia e Storia Dalmata* (1882. svibnja str. 73) ovako: „Uz one nožiće kremenite i onu kost crtkanu, o kojih je bila rieč u br. 9. 1879. Bullettina i opis u br. 1. 1881. Viestnika, našlo se je g. 1880. u ovoj okolici: komad čekića s rupicom za držak, smeđe boje, — komad tesle, crvenkaste boje, — komad isto s rupicom za držak, s jedne strane na način sjekirice, a s druge čekića, boje crnkaste, — komad žrvnja, — nekoliko krugljica za praću itd.; a ove godine ciela tesla od hruste mal ne mra-

morne, posvema ugladjena i pravilna, sa mrljama, — dva ručna dljeta, i njeka vrst blanje, sve to na jednom kupu. Našašće od g. 1880. sieća na sprave jurve rabljene; ono pako od g. 1882. na sprave iz tvornice tek izašle. Ovi su primjerci svi ili mal ne dosta važni, i od kojih, pošto su u mojoj ruci, poznajući mjesta, pridržavam si, čim mi bude lasno, nacрте napraviti i poslati jih s opazkami i nagadjanji *Bullettinu* opata *Chierici* u *Reggio d' Emilia*, onog glasovitog i nalježnog etnologa, koj se toliko odlikova na zadnjem sastanku u Mletcih medju strukovnjaci IV. skupa.“

Starine iz bakrenoga doba. — Predjeli oko Save već su dobro poznati kao veoma bogati na predmetih iz bakrenog doba. Dosta nam spomenutih dva poveća odkrića, jedno u gradiškanskom a drugo u brodskom kotaru, oba sada u zem. nar. muzeju (V. popis predmeta iz predhist. dobe u nar. zem. muzeju u Zagrebu 1876), ono darom Luke Ilića Oriovčanina, ovo braće Brlića iz Broda. Evo nam sada još jedno. Prošlog svibnja Ivan Bakić ribar iz Broda, loveć ribu, opazi na savskoj obali viš Šamca, da njeko žuto orudje van zemlje viri, te misleć da je na blago naišao, sakupi toga što je više mogao, i donese kući u Brod. Vrli gosp. Adolf Miler, umirov. major u Brodu, čim doču o toj stvari, posveti svu svoju brigu, da što više tih predmeta spasi za zem. muzej, i srećno uspije. On sam izruči muzeal. ravnatelju u Brodu, u što je parobrodom polazio iz Mitrovice u Sisak vraćajuć se iz Petrovcih, gdje je starine kopao, liep smotak tih predmeta za zem. muzej uz uvjet, da se za to Ivan Bakić primjerno nagradi. Ti predmeti jesu: jedna otka s uhom sa strane i pet drugih bez uha a s rupicom ali manjkave, — jedna otka krilata, — jedno dljeto osobitoga načina, — tri koplja podpuna (od kojih jedno liepo izkićeno uresi) i dva manjkava, — i dva srpa. Po obaviesti g. majora Milera ovo odkriće sastojalo bi se sve od bakrenih predmeta ali troje vrsti, naime od predmeta podpunih, od ulomaka porabom polomljenih, te od šibka ili gruda od kojih se je ono orudje napravljalo ili popravljalo. Činilo bi se dakle, da se tu nalazila kovnica ovakova orudja. Ali sve što je ondje na kupu bilo, nije ribar digao. Gosp. Miler nastoji sada o tom, da isti ribar, kad Sava opadne, odgrne svu naokolo zemlju, gdje je ono orudje ležalo, i pomnživije iztraži sve, te pobere i najsitnije stvari, koje se lasno izmaći mogu iz ruke, dočim su često najvažnije.

Slučajno odkriće predmeta iz željezne dobe. — Dne 10. svibnja tek. god. Franjo Budišćak, seljak iz Malunja občine svetojanske, odkapajuć zemlju radi gradjenja kuće s brežuljka čunjastoga oblika i po svoj prilici umjetno sastavljena, ležećeg do seljačkog puta, koj vodi od občinske ceste Jaska-Ivanić iz donjieg Malunja kroz gornje, naišao je na čovječju okostnicu, do koje ovelik kamen, kao da je služio za pokrov grobu, a malo dalje na dva željezna mača, štit i troje koplje i još mnogo komada iztrunuta željeza na način karika, i jednu konjsku glavu sasvim truhlu. Velmožni gosp. kr. podžupan Vl. Mažuranić na prve viesti o tom pohiti na lica mjesta, te pobravši predmete, obilno nagradi iznašatelja, i naloži mu, neka dalje i obzirno kopa. Uvidivši pako veliku važnost toga obreta, nepočasi časa obaviestiti o svem i Vis. Vladu i arkeol. odjel zem. muzeja, izrazivši

želju, neka sam ravnatelj dodje razviditi položaj i odrediti što treba za daljnja izkapanja, pošto nije onaj jedini humac, koj u onoj okolici stoji. Muzeju pako odpravi na dar i razsudbu sve gori pomenute i kašnje na istom mjestu otkrite predmete, naime: tri želj. mača na okrug pognuta, — dva želj. štita krilata, — šest želj. koplja, — tri komada želj. pasa, — donji čunjasti želj. okov kopljišta, — dva želj. nožića, — jednu cielu i nekoliko komada izeifranih zapinjača od mjedi, — komade od zemljene surovo izpečene ogromne žare i zdjelice, — i komade od dvaju čovječjih lubanja. Muz. ravnatelj odazva se želji velm. g. podžupana, koj mu na izletu veledušno pruži svu moguću pripomoć. Osvjedoči se isti ravnatelj na licu mjesta o točnosti podžupan. izvještaja i o potrebi, da se upitni humac i još nekogji drugi one okolice točno iztraže, ali se rada namah, kao što je želio, prihvatiti nije mogao, pošto mu uz svu revnost dodjeljenih mu podžup. činovnika nebjaše moguće dobiti radnika, buduć ondješnji seljaci žetvom i drugimi poljskimi poslovima zabavljeni. Tako se izkapanje odgoditi moralo.

Mumija sa napisanimi poveljama našega nar. muzeja. — Glasoviti orientalist g. *Rikard F. Burton* englezki konsul u Trstu buduć g. 1878. posjetio naš muzej, obrati osobito svoju pažnju na napisane povelje jedne naše mumije. Već slavno poznati egjiptolog H. Brugsch, g. 1869. opisujući našu egjiptatsku sbirku, pokušao je bio, da udje u trag čudnovatomu pismu tih povelja, te kasnije prozbori o njem pred orientalnim društvom u Leipzigu, koje se malo za tim obrati na muz. ravnateljstvo s molbom, da mu se ti povelje za njeko vrijeme ustupe, čemu se zadovoljiti nije moglo, pošto je vis. naredbom zabranjeno odašiljanje predmeta izvan zavoda u tuđinstvo. Gosp. Burton sada u svom djelu „*The ogham-runes and el-mushajjar*“ (*reprinted from the Trans. Roy. Soc. of Literature, Vol. XII., Part I. 1879*) obavješćuje učeni svijet o onih poveljih po koliko jih sam proučio i putem g. F. P. Cautleya poslana u Zagreb navlaš za to, da one povelje što točnije moguće prerisa. I sbilja g. Cautleyu pošlo je za rukom točno prerisati nje-koje komade, koje sada g. Burton na svjetlo iznosi, te po njih gradi dotičnu azbuku. Ova bi sastojala od 25 znakova, broj što no ga daje Plutark hiroglifom.

Odkriće rimskih starina u Gornjem Muću. — Piše nam revni naš povjerenik g. M. J. Granić: „Tu nikidan otide čeljade da kopa u grudinam, nebi l' našao potribite mu opeke za ognjište. Desio se na liepo uzidan greb, nad grebom ploča s nadpisom, ali za dva prsta okrnuta s desne strane. Slova su dosta ružna i nejedna a i vremenom ogledjana. U grebu našli tri okostnice i tri svieće, jedna veća a dvi manje, sve tri liepo i dobro sačuvane, a na većoj jest utiskan golub, a i radnja je razlikovita. Našli i jednu petlju, prsten od iste kovine kao i petlja, a komad manjega i po sve tankoga prstena, i bočicu, koja se sva raspala.“ Ovi će predmeti nabavom doći u naš muzej.

Starine na Korčuli. — Piše nam g. Vid Vuletić-Vukasović: „Kod Donjega Blata, polja blizu grada Korčule, na Slanoj su Glavici dvie ogromne predhistoričke mogile, jedna prama drugoj, a kažu mi, da je treća uz samo Donje Blato, a četvrta u baštini Zagrâcu.“

Priča mi Dr. Ivan Karst. Zovetti, da su nazad nekoliko godina kod Blata Korčulanskoga razmetli predhistoričku mogilu, i da su našli nekoliko drevnih predmeta. Neznam, gdje su sada rečeni predmeti, ali držim, da će jih biti M. Kapor darovao kakvu muzeju.

U selu Račišćima kod Korčule na zemlji g. Josipa Sponselli odvajana je rimska omirina, te držim, da je bilo kupalište. Tlo je mozairano. G. Sponselli je našao uz zidoderinu dva srebrna rimska novca.

Sbirka starih nadpisa u arkeolog. odjelu zem. muzeja. — Dok se je ovaj odjel zem. muzeja nalazio u narod. domu, ova sbirka imala je svoju dvoranu, te je svakomu, bio strukovnjak ili ne, pristupna bila, kao što sada nikomu. Pokle se taj muz. odjel na vrat na nos, a na udobnost drugoga iz svoga vlastitog i vrlo ugodnoga stana u novu sgradu na Zrinjskom trgu izseliti morao, u prostorije niti dovoljno prikladne niti dostatne, i ova sbirka bude kud kamo razbacana. Dio nje osta u dvorištu nar. doma, da ga straži; poveći komadi već od dvie godine leže uz novu sgradu u blatu pod vedrim nebom. a pomani u dvorištu iste sgrade, gdje po sudu nekih krilatih umova skrivali bi nedokučive njezine liepote. Dvie godine su prošle, da se je gradsko poglavarstvo muzeal. ravnateljstvu pismeno obvezalo, da će što prije napraviti dati na pomenutom trgu mjesto za namješćenje ove sbirke, ali još ni danas toga izpunilo nije. Prostor oko one sgrade radije se dozvoljuje, da ga ma tko bud kako zaprema, a pušća se, da u blatu gnije ova velevažna muz. sbirka, za koju se u naobraženih državah grade krasni triemovi i sjajne palače. Videant consules.

Liepi dar hrv. nar. muzeju. — Gosp. Drag. Planić gradski zastupnik i član ark. društva „Sisciae“ u Sisku, poklonio je preko rečenoga društva hrv. zem. muzeju 30 komada rimskih novaca i to 28 bakrenih i 2 srebrna iz dobe careva Proba, Aureliana, Diokleciana i Graciana. Novci nadjeni su ponajviše u njegovoj bašći, te su prilično uzdržani.

Još i danas naše starine putuju u Beč i to na dar. — O. Jakov Duić župnik u Travniku i vitez reda Fr. Josipa, posla tu nedavno na dar centralnomu odboru za iztraživanje i sačuvanje austr. spomenika u Beču liepu sbirku starih novaca. Izvještitelj Dr. Kenner veli, da je tu bilo drakma dračkih, i od starijih egjip. tolomejskih, rimskih denara obiteljskih i carskih, te novaca bosanskih, dubrovačkih, turskih i ugarskih. Bude imenovan dopisujućim članom toga odbora. — Isto tako istomu odboru posla u dar konservator Jelčić iz Dubrovnika velecienih predmeta našastih u Risnu i u Captatu (*V. Mittheil. 1882. I. Heft str. XI.*)

Mittheilungen der k.k. Central-Commission zur Erforschung u. Erhaltung der Kunst- u. Historischen Denkmale. 1882 VIII. Bd. 1 u. 2 Heft. — Na str. 19—25 nalazi se: *Mittelalterliche Grabdenkmäler in der Hercegovina, von Dr. Moriz Hoernes.* G. Hoernes i ovdje, valjda već za stoti put, opisuje, ali uvijek isto, hercegovačke stečke, koje on drži kao slavenske iz konca srednjega vieka, ali ničim nedokazuje. Prilaže do 26 njihovih slika (deveta je izostala). Već smo mi o vriednosti tih njegovih izdanja i o dobi tih spomenika rekli našu. (*V. Viestnik 1881 br. 2. str. 55 br. 3. str. 90.*) — U *Verhandlungen der Plenarversammlungen* (I u. II. Sect.) očituje se jasno velika briga, koju si daje

centr. odbor, da se nastave arkeol. iztraživanja u Istri i u Dalmaciji sve obsežnije, i da se novi muzeji podignu u Zadru i u Koprnu. — Dalje na str. 59.: „*S. Donato in Zara. I. Baubeschreibung von Alois Hauser k. k. professor und conservator. II. Die Baugeschichte von Franz Bulić k. k. professor und conservator*“. Od radnje Buličeve ovdje samo ulomak, dalje sliedit će. Obe su radnje veoma važne za arkeol. znanost a za povjest našu navlastito.

Biblioteka za povjest dalmatinsku, upravljena od I. Jelčića. — Pod ovim naslovom počela je izlaziti u Dubrovniku travnja t. g. 1882. sbirka povjestničkih radnja starih i novih. Kani se svake godine izdavati u mjesječnih svezkih tri knjige, naime *prvu* od starih radnja još neizdanih sastavljenu; *drugu* od starih povjestničkih izprava; a *treću* od kritičkih monografija iz pera sadašnjih pisaca. Već je izašlo na svietlo šest svezaka takova sadržaja. Za *prvu* knjigu tiska se kronika Junija Restića; za *drugu* nekoliko listina raznoga predmeta; za *treću* monografije — o Klišu (g. 1596) od Jos. Alačevića, — o Korčuli (Lazarin Testa — Vid Ostoić) od V. Vuletića-Vukasovića, — o M. Ant. Dominisu od E. G., — tumač nekotjih rieči i izraza sredoviečnoga kurialskog stila u Dalmaciji od —h, — te napokon *Meletii versus* od A. K. Matasa. Ovdje nastoji naš vrli prijatelj, da u praviji red dovede Melecijeve stihove o postanku Dubrovnika; trudi se da pače uprav vješto, da njegove praznine izpuni, ali se zaleće dokazati, da su Slovjeni (kojim trag još danas bi ostojao od ušća Neretve do Bojane, gdje narod, niti se zove hrvatskim? ni srbskim, a svoj jezik nazivlje *naškim*?) pomoću Obra razorili Solin i Epidaur, dočim je već u obće primljeno i neoborivo utvrđeno, da se ovo poglavito Obrom, onda u najvećem sjaju svoje moći, a bud uz pripomoć podčinjenih si Slovjena, pripisati mora.

Fligier Cornelius. Die Urzeit von Hellas und Italien. Ethnologische Forschungen (Archiv für Anthropologie. Vol. XIII. pag. 433. Braunschweig 1881. p. 50. 4°).

U prvom odsjeku ove razprave, za našu najstariju poviest veoma važne, slavno poznati etnolog Fligier razpravlja o prvih stanovnicih Grčke te i susiednih joj zemalja na balkanskom poluotoku. U prvoj glavi dokazuje, da su Pelasgi prvobitno zauzimali sve zemlje kašnje kao grčke poznate; u drugoj se navadjaju mnienja starih spisatelja o izvoru Pelasga; u trećoj se po Hahnu i Benloewu potvrđuje, da su Pelasgi ogranak Ilira; u četvrtjoj govori se o dolazku Lika (Lelega) i Kara u Grčku; u petoj o dolazku u Grčku Trako-Friga; u šestoj o odnošaju Fenika s narodi u Maloj Asiji i na balkanskom poluotoku; u sedmjoj o dolazku Elena (Grka) u Grčku; u osmjoj o kulturi prvobitnih stanovnika; u desetjoj o tračkih predajah; u desetjoj o ilirskih i tračkih plemenih u egjipatskih spomenicih.

U drugom odsjeku rieč je o Italiji. Spisatelj većinom o etuje ona načela, koja je viešto izjavio u razpravi god. 1877. tiskanjoj u Beču. Sikani, Ibersko pleme, bili bi prvi naselili Siciliju; a tragova Iberom činilo bi se da ima u Sardiniji i u Korsiki. Sikuli, ilirskoga poriekla (i po mnienju Virchowa: *die Urbevölkerung Europas 1874*), nadošli iz italijanskoga kopna u Siciliju, bili bi iztisluli Sikane k zapadu kao što i njeko pleme

Ligura, koje medjutim bješe u Siciliju pribieglo izpred Pelasga. — Južna Italija u najstarije doba bjaše naseljena ilirskimi i pelasgimi pastirstvom živućimi plemeni. Ovi dodjoše onamo stranom po moru iz balkanskoga poluotoka (*Helbig*), a stranom iz srednje Italije (*Mommsen*). Pelasgi bili bi i prvi stanovnici Latiuma, te su obuhvaćali i Umbriju, Picen, Etruriju, Veneciju; a tragova jim i u Liguriji. U zadnjoj glavi govori se po Helbigu (*Die Italiker in der Poebene. Leipzig 1879*) o dolasku Sabina (Umbro-Sabella ili Italika), Elenom srodnika, iz sjevera ili sjevero-iztoka u gornju Italiju, gdje su s prva živili u *terramarah* (u stanovih na kolju i gdje nema vode), odakle su kašnje sašli u Latium, gdje se, predobivši Iliro-Pelasse i svojimi jih sužnjevi učinivši, nastaniše i utvrdiše (V. Strobel: *Bullettino di Paletnologija Italiana 1881. p. 122*).

Archeografo Triestino, raccolta di memorie, notizie e documenti particolarmente per servire alla storia di Trieste, del Friuli e dell' Istria. Vol. VII. a. 1880, Vol. VIII. a. 1881. — Organ je ovo književnoga tršćanskoga društva *del gabinetto di Minerva*; koje već od više godina postoji, i svake godine jednu knjigu u dva debela svezka izdaje. Poglavitno se bavi prošlosti Trsta, ali ima često razprava o Istri, Kranjskoj, te kadkada i o Dalmaciji; a pošto su sve ove zemlje slavenske jer pretežito Slaveni napučene, toga radi ovo izdanje za nas ima osobitu važnost. Za sada pobilježiti ćemo njegove glavne razprave.

U knjigi VII. nalaze se sliedeće: — Poslanica u stihovih Jerka Mucija iz Kopra (*A. Zenatti*). — Uspomene vojnika istarskih i stranih, koji su vojevali u Istri kao mletački plaćenici u XIII—XV. stoljeću (*G. di Sardagna*). Jedva da je što vriedna u tom odveć dugom sastavku. — Naselbine grčke na istočnih obala jadranskoga mora (*P. Dr. Pervanogliù*). Činilo bi se po naslovu, da pisac izražuje postanak i razvoj naših grčkih naselbina, kad tamo o njih mal ne ni slovea. Pisac, komu su nepoznata sva najnovija odkrića na ovom polju, tumara kroz zavojke mitičko-klasičke škole njemačke, i hoće da jedino po tih na hrpe snešenih a često zlo shvaćenih pabircih obilježi grčko naseljenje istočnih obala pravo jonskoga a ne jadranskoga mora. — Stare pisane glinaste posude oglejske (*C. Dr. Gregorutti*). — Dva pečata biskupa ninskih, t. j. Jakova Bragadina (god. 1463—74) Mletčanina, i Jakova Divinića (god. 1530—56) Šibeničanina (*C. Kunz*). — Popis izprava iz kaptolskoga arkiva u Trstu (*A. Marsić*). Važnije izprave doslovce tiskane — Viesti o ratu medj Austrijom i Mletci god. 1616—1617 (*A. Puschi*). Pabirci, kako sam pisac kaže, iz tiskanih knjiga Austriji naklonih, dočim mu mletački arkiv sa svojimi neizcrpivimi rudami mal ne na vratih — Putnici (Romieri), koji su preko Trsta polazili u Loret i u Rim (*A. Hortis*). — O izvoru imena jadranskoga mora (*P. Dr. Pervanogliù*). Ono što gori rekosmo o ovom piscu vriedi i ovdje. Kaže, da su Dori, naselivši VIII. stoljeća pr. Is. naše obale, našemu moru dopitali ime jadranskoga od *atar* rieči zendske značeće *oganj* od njih donešene iz Azije. More i *oganj*, čudno li se slažu! — Novci nepoznati ili riedki italijanskih kovnica (*C. Kunz*). — Život Ivana Rinalda Carli iz Kopra od Iv. Marije Mazzucchelli (*S. Morpurgo*). Carli bjaše glasoviti uče-

njak, te od najboljih arkeologa za ono doba. Mnogu je istarsku starinu sačuvao i viešto razsvietlio. — Prag g. 1399. — Vesti bibliografičke.

U knjigi VIII.: — Novci nepoznati ili riedki italijanskih kovnica (nastavak). — Popis izprava iz kaptolskog arkiva u Trstu (nastavak). — Tužaljka radi smrti mletačnog vojskovođe Alviana (*A. Zanetti*). — Prvi naseljenici mletačkih močvara (*P. Dr. Pervanoglù*). Pisac pokupio i naveo sjaset citata iz novijih njemačkih knjiga, u kojih se kazalo a nedokazalo, da su Gefirei, polazeć od Eufrata preko Fenicije, Male Azije i Grčke, te Epira, Ilirske i Liburnije, naselili istočne italijanske obale. — Vesti o ratu medj Austrijom i Mletci god. 1616—7. (nastavak). — Kratki predhodni pregled na opis friaulskih tvrđjavica (*F. di Manzano*). — O najstarijih kazalištnih predstava u Trstu (*A. Hortis*). — Istra do Augusta. Radnja dosta pomnjivo izradjena, hvale vriedna, gdje mnogo zrnce i za nas. — Parne kupelji u *Monfalcone* prije Rimljana (*P. Dr. Pervanoglù*). Taj ti nemienja boje. — Listovi dužda Andrije Contarini i obćega zapovjednika Dinka Michiel o Trstu g. 1368—9. (*G. B. Sardagna*). — Vesti bibliografičke (*A. Puschi*). — Santo de' Pellegrini e Blenghio de' Grilli (*A. Hortis*). — Novi miljarski rimski stupovi friaulski (*V. Dr. Joppi*).

Bullettino di archeologia e storia Dalmata per cura di M. prof. Glavinic e cons. G. Alačević. Anno III. IV. Spalato 1880. 1881. — Ovaj za našu arkeologiju i poviest veoma važan i koristan list sledi dalje sve hrabrije i ponosnije k svomu cilju. Već smo u našem *Viestniku* (g. 1879. str. 30 i g. 1880. str. 128) pobilježili glavne sastavke, koje je on tečajem g. 1878. i g. 1879. na svietlo iznio, a sada nam isto tako učiniti i za g. 1880. i g. 1881. Na čelu svakoga svezka (a dvanaest jih na godinu) donosi rimske nadpise, koji se medjutim otkrivaju po Dalmaciji, navlastito u Solinu; a uz ove velečesto dolaze nadpisi naši iz srednjega doba historičke vriednosti. Glavne pako razprave jesu za god. 1880.: — Drago kamenje spljetskoga muzeja. — Petar Berislavić Trogiranin. — Historičke sgođe dalmatinske od najstarije dobe do Augusta. — Manastir *Paludi* blizu Spljeta. — Historički mučenici Solinski. — Izkapanja u Solinu g. 1880. — Stare razvaline u benkovačkom kotaru. — Albamaris (Biograd). — Trgovački nameti u jugoslavenskih pokrajinah u srednje doba. — Poprava stolnog hrama u Spljetu. — Marko Kraljević po narodnih pjesmah. — Risan.

Za god. pako 1881.: — Imena i pečati tvornica na opekah spljetskoga muzeja. — Rimski put od Sirmiuma do Solina. — Hercegovački nadpis. — Junak Visko Sulendić. — Pravnički život obćine spljetske. — Poljička pokrajina. — *Oppidum Stridon* neležaše uz riekü Glinu. — Kronologičke bilješke i izprave sakupljene od Ivana Lucija Trogiranina. — Ruševine kotarske. — Knez Žarko Dražoević. — Drevne uspomene o Korčuli. Osim toga nastavlja se izdanje spljetske ustanove, te se na svietlo nosi „*Dioclias Josephi Ciobarnich Carmen Polymetrum. Libri tres*“. Samo dalje.

Crkva u Topuskom. — Profesor budapeštanskoga sveučilišta dr. Mirko *Henszlmann*, glasoviti poznavaoč sredovječne arkitekture, napisao je u po magjarskoj akademiji znanostih izdanom časopisu „*Archaeologiai értesítő*“ poveći članak o nedavno po prof. S. Ljubiću iztraženih razvalina sta-

rogotske crkve u Topuskom. Henszlmann u tom članku na temelju listina dokazuje, da je crkva u Topuskom oko god. 1212. po francuzkih cistercita iz Clairveauxa u gotskom slogu sagrađjena¹, da je dakle za najmanje deset godina starija od najstarije njemačke u gotskom slogu sagrađene crkve, od takozvane „Liebfrauenkirche“ u Treviru, započete god. 1227. Opisuje zatim arhitektonički razmjer crkve u Topuskom, te dokazuje, da i ovaj podpuno odgovara francuzkoj gotici, koja se kako je poznato znatno razlikuje od njemačke gotike. Henszlmann drži ove okolnosti za noviji dokaz istinitosti mnijenja, izrečenoga po francuzkih piscih Vitetu i Didronu te po Njemcih Mertensu i Reicheuspergeru, da gotski slog *nije poriekla njemačkoga nego francuzkoga*. I. B.

„Wallenstein horvát karabélyosai“ (Hrvatski arkebutziri Wallensteinovi). — Pod ovim naslovom izdao je poznati magjarski historik Dr. Alfred Ballagi, profesor historije na ugarsk. sveučilištu u Budimpešti za nas veoma zanimivo djelo, o kojem po do sada nepoznatih vrelih opisuje ratovanje Hrvata u tridesetgodisnjem ratu. Sadržaj ovoga djela je sljedeći: 1. Kako postadoše hrvatski arkebutziri; 2. Hrvati prvi put ratovaju na zapadu; 3. Hrvati spase Wallensteina; 4. Narodnost Hrvata; 5. Wallensteinovo veliko novačenje; 6. Pukovnija Petra Gala; 7. Pukovnija Juraja Zrinjskoga; 8. Pukovnija Franje Orehovačkoga; 9. Pukovnija grofa Ljudevita Isolano; 10. Muštra i plaća Hrvata; 11. Život u taboru; 12. Oprema Hrvata; 13. Taktika Hrvata; 14. Plenjenje Hrvata; 15. Neizdane listine. — Buduć je ovo djelo po do sada nepoznatih listinah nalazećih se u austrijskih, njemačkih, francuzkih i španjolskih arkivih, u nami osobito povoljnom smjeru pisano, te mnoga kriva mnijenja o Hrvatih temeljito oprovrgnulo, bilo bi dobro, da se na naš jezik prevede. Jedan naših dnevnika n. pr. „Pozor“, mogao bi isto u svojem podlistku izdati. Bečka *Presse* navlaš je krivo izvjestila. I. B.

Izpravci. — U *Bullettino di Archeologia e Storia Dalmata 1882.* br. 5 str. 67. g. I. A. Botteri izpravlja nadpis, koj smo mi po njegovu prepisu izdali u *Viestniku 1881.* br. 1. str. 25., te se na koncu prvoga redka i početkom drugoga ima čitati *quondam Ambrosi canonicus*, a u petom (a ne šestom) redku *ideo* mjesto *pro eo*.

— Piše nam g. Vid Vuletić-Vukasović iz Korčule, da se je u nadpisu od g. 1420., izdanu u *Viestniku tek. god.* br. 1. str. 23, podkrala pogrješka u zadnjem redku, gdje mjesto *iuncto* ima biti *iunctos*; i da je istina isti nadpis obielodanjen bio u *Manualu* Mašekovu, kako veli prof. I. Bulić u *Viestniku tek. g.* br. 2. str. 57 ali bez pokratnica i opisa dotičnoga spomenika, što ipak važi. Dodaje nadpis Marka Okrisića isto odanle s točnim opisom spomenika, te iztaknuje pogrješke Mašeka, koj ga u istom *Manualu* prvi put izdao; no mi ga tiskati nemožemo, pošto je iz novije dobe (g. 1676). Primećuje napokon, da je nadpis, o kom veli isti prof. Bulić (l. c.) da je od g. 1875. a ne od g. 1818., uprav od g. 1818., te da je Mašek bio kao obično zlo upućen, a tim i g. Bulića zaveo.

¹) Ovo je sve dokazao prije sam Ljubić. Sr. *Viestnik 1880* br. 2 str. 39—40. — Uredništvo.